

da bi ih što temeljitije objasnio u novohelenskoj narodnoj tradiciji, i to mit o Meleagru, da bi pokazao kako je on od starine oblikovan u više varijanata, zatim mit o postanku žene, opet u raznim inačicama povezujući narodnu predaju sa Semonidovom pjesmom (*Frg. 7 D*). Pri tome je iznio problem primata, tj. da li motiv pripada Semonidu ili gnomskom pjesniku Fokilidu. Treći je mit o kome Kakridis raspravlja mit o tzv. *Svetoj Demetri*.

U trećem odjeljku pisac iznosi primjere bajki kojima je vrlo teško odrediti starinu, ali on tad upućuje i na mogućnosti kako su se mitološki i povijesni elementi kontaminirali, kao u narodnoj predaji o Maratonskoj bici (*str. 79*), u kojoj su Persijanci zamijenjeni Turcima, ili u kontaminaciji mita o Teseju, labirintu na Kreti, pa na kraju u objašnjenju postanka imena otoka Hiosa. Kakridis dodaje da u nekim narodnim bajkama koje su povezane s remeniscijama iz davnog doba antike ima anahronizama, a i vrlo neobičnih obrta u samom pripovijedanju (*str. 81*). Ipak je narod, kako drži pisac, uvijek znao na zgodan način povezati više varijanata u jednu cjelinu.

Kakridis je u svojoj studiji dodao popis izvora, i to posebno za svaki odjeljak. Savjesno napisana, a i jasnim jezikom, ova je studija puna podataka, pa predstavlja značajan doprinos za antičku i suvremenu balkanologiju.

T. Smerdel, Zagreb.

DETER, Ismene: *Das neugriechische Volkslied*. Tusculum Schriften, izd. E. Heimeran, München, 1968, str. 100, cijena DM 5,80.

Spisateljica je svoju studiju podijelila na sedam dijelova: *Uvod. Očća značajka novohelenske narodne pjesme, Pjesme o Akritima, Paralage, Pjesme o Kleftima, Pjesme iz tuđine i Pjesme o Haronu i Podzemnom svijetu*. Zatim je dodala stručan znanstveni aparat: kratice, literaturu, te registar predmeta obrade, imenâ i mjesta, gdje su nastale ili gdje se pjevaju pojedine pjesme.

Prema naslovu studije ne bismo mogli potpuno sigurno slutiti da ćemo u njoj susresti mnoge detalje koji zasijecaju u problematiku antike, a ipak je ona uravno u tom pogledu ne samo zanimljiva nego stoviše čitaoca notiče da razmišlja o analizama kao i o sintezama autorice. Onoga koji se bavi studijem starohelenskog ili novohelenskoga jezika i književnosti potaknut će da se eventualno pozabavi nekim problemom koji je naveden u studiji. Osim toga, pogotovo za bizantologa, ima u studiji mnogo toga što je novo ili što može izazvati drugačije zaključke od onih koje je autorica navela. Odmah moram napomenuti da je autorica uz navedenu literaturu trebala navesti, a i provjeriti neka djela kao što su: Knös, B., *L'Histoire de la littérature néogresque. La période jusqu'en 1821*, Acta Universitatis Upsalensis — Studia Graeca Upsalensia, I, 1962; B. Lavagnini, *Storia della letteratura neoellenica*,² 1959, a da ne spominjem druga, jer bi na taj način kritičnije bila obradila neke dijelove svoje studije. Ipak, jer se autorica u Uvodu studije ograđuje (*str. 8*) da je njezina studija ograničena samo na letimičan uvid u novohelensku narodnu poeziju, to se onda donekle može opravdati spomenuti propust, ali to nije opravdano za one njene analize kad raspravlja o narodnim pjesmama i motivima kod balkanskih naroda, osobito kad se osvrće na narodnu poeziju jugoslovenskih naroda. Tako u popisu literature nalazimo štire podatke o našoj narodnoj poeziji. Znam da je u pitanju poznavanje jezika, ali zato imamo i dobrih prijevoda naših narodnih pjesama i u zadnje vrijeme cijeli niz studija koje su objavili naši istraživači narodne poezije. Balkanologija u ovom pogledu ne može biti jednostrana, jer su onda i zaključci jednostrani, a mogu biti i netačni.

Prvo poglavlje u studiji o općim značajkama novohelenske narodne poezije autorica je napisala sažeto, jasno i pregledno, a to isto možemo reći i za drugo. U trećem poglavlju raspravila je problem novohelenskih narodnih pjesama *tzv. paraloga* ili *plasta*, dodirнула se značenja same riječi i današnjih teorija o njoj i zorno obradila reminiscencije iz antike koje se nalaze u takvim pjesmama. Premda nema jedinstvenog tumačenja o značenju riječi *paraloge*, tj. da li potječe od starohelenske *parakataloge* ili od riječi *kataloge* iz bizantinskog vremena, kad je značila svaku pjesmu, ipak autorica logički povezuje razna tumačenja, da bi se prihvatilo ono koje bi bilo najuvjerljivija hipoteza. U mnogim tumačenjima potpuno se opravdano oslanja na rezultate Kyriakidisa (*v. cit. lit. str. 85 i 86*) kad pjesme te vrste povezuje s antičkim mimom i pantomimom kakvi su se razvijali sve do u kasno bizantsko doba. Dobro je učinila što je pri tome istaknula da se za novohelensku poeziju upotrebljava riječ *tragudi*, a ne *ásma* ili *mélos*. Osim toga, novohelenska je poezija utjecajem starohelenske preuzela i veliki broj tropa i figura kao što su *adynata* i *amehana*, a da i ne govorimo o tematici i reminiscencijama iz mitova ili iz Homera. Razumije se da je narodni pjesnik mnoge elemente obradio na svoj način; više je puta i nadmašio svoje davne uzore.

Četvrti dio studije ima za predmet pjesme o Kleftima (Hajducima), dok peti obuhvaća narodne pjesme koje su pjevali pjevači o onima koji su trbuhom za kruhom morali napuštati domovinu; vjerojatno su mnogi pečalbari i sami pjevali takve pjesme, u što nas uvjerava ljepota izraza u takvim pjesmama.

Šesti dio (*str. 69—76*) obuhvaća tužbalice za mrtvima *tzv. moirologije*, u kojima je glavna osoba Haron kao personifikacija smrti. U tim se pjesmama vrlo očito vidi kao su antička vjerovanja o Podzemnom svijetu prešla u novohelensku poeziju, ali ih je narodni pjevač preinačio i dodao im vlastito osebužno eshatološko tumačenje. Mislim da se autorica morala malo više pozabaviti ovim pjesmama i paralelno obraditi pučka vjerovanja, koja su dopuna antičkih kao i onih u kojima su obrađeni kršćanski elementi, jer bi to dopunilo naše poznavanje stvaralačkih dostignuća narodnih bezimernih pjesnika.

Na kraju, treba istaknuti preglednost i jasnoću stila kojim je autorica napisala ovu studiju. Ona bi, ovakva kakva je sada, mogla biti dobar zametak za veće i značajnije djelo o problematici novohelenske narodne poezije, a isto tako i za temeljitije poznavanje mnogih pitanja koja se susreću kad se raspravlja o tematici i motivima u narodnoj poeziji balkanskih naroda.

T. S m e r d e l, Zagreb.

PLUTARCH, *Das Mondgesicht (De facie in orbe lunae)*. Eingeleitet übersetzt und erläutert von Herwig Görgemanns. Zürich, Artemis-Verlag, 1968.

Plutarh je širši javnosti znan predvsem po svojih *Vzporednih žiljenjepisih*, ki so navdihovali prenekaterega umetnika, tudi največjega med vsemi, Shakespeareja. Manj znana so Plutarhova *Moralia*, skoraj povsem neznano pa je, da so v tej zbirki, katere skupni naslov je pravzaprav zelo ponesrečen, zajeti tudi traktati z izrazito fizikalno in astronomsko vsebino; mednje sodi spis o obličju v lunini obli. Toda Plutarh je s tem spisom neznan le širši javnosti, ni pa bil neznanec velikim naravoslovcem, kot Alexandru von Humboldt u in Pierru Duhemu, in še celo ne astronomu Johannesu Keplerju, ki je ravno ta Plutarhov spis malo pred smrtjo prevedel v latinščino in ga opremil z obširnimi komentarjem ter pod njegovim vplivom zasnoval duhovito utopijo *Somnium sive Astronomia lunaris*. V svojem komentarju je Kepler večkrat zapisal takšne misli kot npr.: *ecce Plutarchum meae sententiae*